

נודה לקוננו, נצפה שיגאלנו עולמים, ישלח משיחו: יחס על-דל וגו' ונפשות אביונים יושיע [תהלים עב, יג], ב' במנחם אב תשפ"ה ~א~

אלה הדברים: תוכחת מנהיג טרם פרדתו, לקראת רוממותם, סגולתם: **ראה נתתי לפניכם את-הארץ באו ורשו את-הארץ**

ש ש ש ש ש ש ש

אלה הדברים אשר דבר משה אל-כל-ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין-פארן ובין-תפל ולבן וסצרת ודי זבה: אחד עשר יום מחלב דרך הר-שעיר עד קדש ברנע: ויהי בארבעים שנה בעשתי-עשר חדש באחד לחדש דבר משה אל-בני ישראל כלל אשר צוה ה' אתו אלהם: **אחרי הכלו את סיחן מלך האמרי אשר יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן אשר יושב בעשתרת באדרכי:** בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את-התורה הזאת לאמר: ה' אלקינו דבר אלינו בחרב לאמר רב לכם שבת בהר הזה: פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי ואל-כל-שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הפנעני והלבנון עד-הנהר וגו' (דברים א, יז).

ש ש **סגולת התורה:** תפצח ותכפר אף את האגוז הקשה ביותר: לשה"ר, מעל ע"ז ג"ע ושפיכת דמים ש ש

זאת תהיה תורת המצוה ביום טהרתו והוא אל-הכנה [ויקרא יב, ב]. זשה"כ: מות וחיים ביד-לשון [לאהביה יאכל פרה] [משלי יח, כא], הכל תלוי בלשון. זכה: לחיים; נתחייב: למות. עסק בתורה בלשוננו: זכה לחיים, שהתורה עץ חיים, שנאמר: עץ-חיים היא למחזיקים בה [ותמיה מאשר] [שם ג, יח]. והיא [התורה] רפואתו של לשה"ר, שנאמר: מרפא לשון עץ חיים [סלף דה שבר ברוח] [משלי טו, ד]. ואם עסק אדם בלשה"ר מתחייב בנפשו למות. שקשה לשה"ר כשפיכת דמים. שקל ההורג, אינו הורג אלא נפש אחת. והמספר לשה"ר הורג שלשה: האומרו והמקבלו והנאמר עליו. שהרי דואג אמר לשה"ר על אחימלך בן אחיטוב, ונהרג, שנאמר: ויאמר המלך מות תמות אחימלך [אתה וכל-בית אביו] [שמואל א כב, טז]. ונהרג שאול, שנאמר: וימת שאול במעלו אשר מעל בה' [על-דבר ה' אשר לא שמר וגם-לשאול באוב לדון] [ד"א י, ג]. וכן שאול אומר: ויאמר אלי עמדתני כי אחזני השבץ [פי-לעוד נפשי בין] [שמואל ב א, ט]. קטיגוריא של נב עיר הכהנים. ואין השבץ אלא בגדי כהנה, שנאמר: ועשית משבצת זקב [שמות כח, יג]. ודואג נשפך מחי העוה"ז ומחי העוה"ב, שנאמר: גם-אל-יתצק לגצח יחיתק ויסחק מאהל וישרש מארץ חיים סלה [תהלים נב, ז], מחי עוה"ב. מי קשה, המכה בחרב או המכה בחץ? הוי אומר, המכה בחץ. שהמכה בחרב, אינו יכול להמית את חברו אלא אם כן קרוב אצלו ונגע בו. והמכה בחץ, אינו כן אלא זורק את החץ ומכה אותו בכל מקום שהוא רואה אותו [אף רחוק]. לכן נמשל מספר לשה"ר כחץ, שנאמר: חץ שחוט לשונם מרמה דבר [בפיו שלום את-רעהו ידבר ובקרבו ישים ארבו] [ירמ' ט, ז]. וכה"א: [נפשי בתוך לבאם אשכבה להטים] בני-אדם שניהם חנית וחיים ולשונם חרב חדה [תהלים נח, ה]. ראה מה קשה לשה"ר! והוא קשה משפיכות דמים ומגלוי עריות ומע"ז. משפיכות דמים, דכתיב: [ויאמר קין אל ה'] גדול עוני מנשא [בראשית ד, ג]. מגלוי עריות, דכתיב: [איננו גדול בבית הזה ממני ולא-חשך ממני מאומה כי אם-אוקר באשר את-אשתו] ואיר אעשה הרעה הגדלה הזאת וחסאתי לאלקים [שם לט, ט]. מע"ז, דכתיב: [וישכב משה אלה ויאמר] אגא חטא העם הזה חטאה גדלה [וינעשו להם אלהי זקב] [שמות לב, לא]. ובמספר לשון הרע, אין כתוב בו לא גדול ולא גדולה, אלא גדלות, שנאמר: ויגרת ה' כל-שפתי חלקות לשון מדברת גדלות [תהלים יב, ד]. לך נאמר: מות וחיים ביד-לשון [תנחומא מצורע ב].

ש ש **הקדמה:** כתבו התורה בהר גריזים על אבנים שחלצו מהירדן ב-70 לשון, ונתנו תורה לשגרירי אומות, בלשונם ש ש

בצאתם מן התבה, נח ו-3 בניו, התישבו בארץ שנער (בבל). התפצלו ל-70 משפחות. נמרוד תפס מלכותו עליהם [למעט אשור, שברח, והקים את נינוה וכו'], וכפאם לבנות מגדל בבל, למרידה במלכות שמים. נענשו, שנבלה שפתם, כל אחד יסד לשון לעצמו, ולא הבין שפת רעהו. ומשכך, נפוצו על פני כל הארץ. התבססו כאומות עצמאיות, משפחה ומשפחה לשפתה ולארצה. משה צום טרם מותו, שבעת צליחת הירדן יחלצו 12 אבנים מקרקעית הירדן היבש, ישאום למקום שכם, בין גריזים לעיבל, ויכתבו עליהם את התורה ב-70 לשון, יסודו כתב האבנים בסיד ויקלפו אותן, ויפקידו קילוף הסיד לתורה כולה, בידי שגרירי אומות שנשלחו מארצותם, כל אחד בשפת אומתו, לעדות נצח, להורות ידיעת כל התורה,

במדרש: מרפא לשון עץ חיים: התורה מרפאת את הלשון וכו', דכתיב: הואיל משה באר את-התורה. דרשו חז"ל: [בצווי ביום מעבר הירדן: ואח"כ הביאו האבנים ובנו המזבח וסדוהו בסיד, וכתבו עליהם את כל דברי התורה בשבעים לשון, שנאמר: וכתבת עלי-האבנים את-כל-דברי התורה הזאת באר היטב] (דברים מ, ח) [בשבעים לשון] [סוטה לו, א]. פירוש: להם [עבור ישראל]. כי זה היה הכנה לכיבוש הז' אומות [עמי כנען], אשר מסתמא הם היו שורש השבעים אומות. ובזה שנתפרשה להם התורה בע' לשון, ידעו כי מוכנים הם לכבוש האומות. כי הכל נטלו בני" בכת התורה. והנה עצם בני" הם התורה האמיתית בלשה"ק, מדרגת משה, שמקודם אמר: [ויאמר משה אל-ה' ב' ה'] לא איש דברים אצלי [גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל-עבדך כי כבד-פה וכבד לשון אגני] (שמות י, י) כי הוא בחינת הקול. וידוע כי בקול אין הפרש [כי הקול יבטא את אשר בלב, ואינו מתפצל לפי השפות].

רק בדיבור יש מינים שונים לפי הדיבור. לכן: התפרשות התורה בע' לשון הוא בחינת הדיבור, שיש כמה מיני התנהגות וכולם נמשכים מן התורה. אבל בחינת משה באחדות הקול, עצם התורה. וזה היה כל הפחד שיראו בני" להלחם עם הז' אומות שלא היה להם עוד [עדיין] התפשטות כח התורה בע' לשון. וז"ש: [ותקרבון אל' כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו-לנו את-הארץ] וישבו אתגל דבר [את-הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן] (דברים א, כב). באיזה לשון הם מדברים [רש"י]. [דבר = דבור]. איך למשוך כח התורה באותו הלשון.

אך באמת לא הגיע עדיין הזמן לכבוש [נדרו רביעי וישבו הנה כי לא-שלם עון האמרי עד-הנה] (בראשית טו, טז) נאמר לאברהם בשנת 2018 בברית בין הבתרים. נכונים הדברים גם בעת שילוח המרגלים 2448, ונגדשה סאתם רק בכניסתם: 2488]. ולזה עתה [בעברם הירדן] שהגיע הזמן נתפרש להם התורה בע' לשון.

וכתיב: אחרי הכלו [את סיחן]. פירש מו"ז ז"ל [חדושי הר"מ] כי קודם הכאת אותן הקליפות [סיחון ועוג] לא היו יכולין בני" לקבל אלה הדיבורים

ש תכלית עבודתם: עליהם אל: ארץ אשר-ה' אלקיך דרש אתה תמיר עיני ה' אלקיך בזה מרשית השנה ועד אחרית שנה [דברים יא, יב]

נודה לקוננו, נצפה שיגאלנו עולמים, ישלח משיחו: יחס על-דל וגו' ונפשות אביונים יושיע [תהלים עב, יג], ב' במנחם אב תשפ"ה ~ב'~ של מרע"ה. ויתכן עוד להוסיף על דבריו כי באמת עתה [אחר חיסולם] נתגלו אלה הדברים ופרוש התורה בע' לשון. כי ודאי סיחון ועוג היו השורש מע' אומות, ונקראו: עם הארץ [אולי י"ל: עין הארץ], שכל מלכי כנען סמכו עליהם [וישליח מלאכים אל-בלעם בן-בער פתורה אשר על-הנהר ארץ בנ-עמו לקרא-לו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את-עין הארץ והוא יושב ממלי: (במדבר ה, ה) היו איום על כל עמי כנען]. והע' אומות הם מתנגדים לקדושת התורה. וכפי הכאת אותה הקליפה והאומה, כך נגלה באותו הלשון שמייוחד לאותה אומה קדושת התורה. ולכן אחרי הכלו, נגלה באר ומעין חדש בתורה [נוסד מהסרת המעכב, קליפתם של סיחון ועוג]. וכענין שנאמר: [ויאמר ה' לה שני גוים בבטןך ושני לאמים ממעיך יפרדו] ולאם מלאם יאמץ [ונר יעבד צעיר] (בראשית נה, נג) ["יעקב" ו"עשו" ילחמו, ובנפול הטומאה תתרומם הקדושה, ולאם מלאם יאמץ!]. לכן: אחרי הכלו וגו' הואיל משה באר את-התורה. וכתבי: רב-לכם סב את-ההר הזה [טוב ורע לסרוגין] פנו לכם צפנה [דברים ב, ג], דיש בחינת התורה בהתגלות אספקלריא המאירה, [היא] הנהגת מרע"ה בדור המדבר, כדכתיב: ויסב אלקים [את-העם דרך המדבר יס-סוף וחמשים עליו בני-ישראל מארץ מצרים] [שמות יג, יח] [טלטולם במדבר, עליות ומורדות: הלך וקראת באזני ירושלם לאמר זה אמר ה' זכרתי לך חסד ועוירך אהבת כלולתיך לכתך אחר במדבר בארץ לא זרעה (ירמ' ב, ב), לא כפשוטו. מי לא יתחנן לברוח מעבודות כזו?!] [ואמריו אל-יושב הארץ הזאת שמעו כי-אתה ה' בקרב העם הזה אשר-עין בעין] [אספקלריא מאירה] נראה [אתה ה' וענגך עמד עליהם ובעמד עון אתה הלך לפניך יומם ובעמוד אש לילה] [במדבר יד, יד]. [והוא בחינת טובב כל עולמין ובחינה זו אין שום פחד מסט"א, כי לא אל-חפץ רשע אתה] לא יגדך רע [תהלים ה, ה] כתיב]. ועתה התחיל בחינת אספקלריא שאינה מאירה [דוקא העדר אור באספקלריא זו תביאו לשכרו]. והוא אור הצפון [לא יזרחו מאורות בצפון, שמשם סגולת העוה"ב] שזוכין להתגלות ע"י מלחמת ותגבורת סט"א והקליפות. לכן נקרא: שאינה מאירה, שבא כל האור ע"י הקדמת החושך [מעט מן האור דוחה הרבה מן החשך]. וזו נקראת צפונה, כמ"ש: [מה רב-טובך] אשר-צפנת ליראיך [פעלת לחסים כך נגד בני אדם] [תהלים לא, כ] שהוא אור צפון ונסתר תוך מעשה בראשית והטבע [והוא בחינת ממלא כולי עולמין, שהוא בודאי דרך נסתר, כדאיתא שבזה כל פנימי מחברו גבוה מחברו]. לכן עתה נגלה באר התורה בכח המלחמה: אחרי הכלו, כנ"ל. [זה חושך הנזכר במתן תורה: ויהי כשמעכם את-הקול מתוך החושך והקר בער באש ותקרבון אלי כל-ראשי שבטיכם וזקניכם (דברים ה, יח)].

וז"ש משה: ובמדבר אשר ראית [אשר נשאך ה' אליך] כאשר ישא-איש את-בגו [בכל-הדרך אשר הלכתם עד-באכם עד-המקום הזה] [דברים א, לא]. פירוש: שבמדבר היה בהתגלות. ובדבר הזה אינכם מאמינים [בה אלקים] (שם לב). שעתה, בכניסתם לא"י התחיל בדרך האמונה, ולכן הוקשה לבנ"י. אבל מרע"ה אמר להם, כי כל הקדמת התגלות שהיה בדור המדבר [ויאמר ה' אל-משה זה תאמר אל-בני ישראל אתם ראיתם כי מן-השמים דברתי עמכם] [שמות כ, יט]: את-הדברים האלה דבר ה' אל-כל-ההלכם בהר מתוך האש הענן והערפל קול גדול ולא יסף וגו'. ותאמריו הן הראינו ה' אלקינו את-קבדו ואת-גדלו ואת-קלו שמענו מתוך האש היום הזה ראינו כי-ידבר אלקים את-האדם וחי וגו': כי כל-בשר אשר שמע קול אלקים חיים מדבר מתוך-האש כמנו יחיה [דברים ה, יט-לג], וזכרת את-כל-הדרך אשר הוליקך ה' אלקיך זה ארבעים שנה במדבר למען ענתך לנסתך לדעת את-אשר בלבבך התשמר מצותו אם-לא: ויענך וירעבך ויאכלך את-החם אשר לא-ידעת ולא ידעון אבתך למען הודיעך כי לא על-הלחם לבדו יחיה האדם כי על-כל-מוצא פיה יחיה האדם: שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה [שם ח, ב-ד] היה כדי שיוכלו אח"כ לתקן גם בדרך אמונה, שזה עיקר המכוון, [בסוד: ואמר עזרי נקפוצאת ומבשרי אחזה אלוך: אשר אני אחזה-לי ועיני ראו ולא-גזר קל] [חנני, פעלו, יעידו. לשון: ויכלו השמים והארץ וכל-צבאם] כליתי בפקי [איוב יט, כ-כז]. אחר התפעלותי מניסי הנהגתו במדבר, אתערור להביט בנפלאות כליותי ואברי גופי]. ובאמת בכל עת הקב"ה נושא אותנו כאשר ישא-איש את-בגו, רק שצריכין להאמין זאת. ובמדבר ראו זאת בעין הרואה. ועתה כפי האמונה כך מתקיים ומתגלה. וגם עתה בגלותנו צריכין להאמין כי הקב"ה שומר אותנו [כדאיתא: ומן הנסים הגדולים המפרסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דבריו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין בדרים בין ביחיד וכו' (רמב"ן סוף פר' בא)], כדאיתא: בא חבוקוק והעמידן על אחת, שנאמר: [הנה עפלה לא-ישרה נפשו בן] וצדיק באמונתו יחיה [חבוקוק ב, ד] (מכות כד, א). וכפי עומק הגלות, תלוי יותר הכל באמונה. וכתבי: [שמעו שמים והאזני ארץ כי ה' דבר] בנים גדלתי ורוממתי [והם פשעו בן] [ישע' א, ב], פירוש: שהקב"ה רוצה להנהיג את בנ"י בבחינת התגלות והתרוממות. אך ע"י שקלקלנו זה הדרך, צריכין לתקן ע"י בחינת הכנעה ושפלות. והם ב' דרכים בעבודת הבורא ית'. וכמו שיש ב' נסיונות: נסיון העשיר והעני [פן-אשבע וכחשתי ואמרת מיה' ופן-אוגרש וגנבתתי ותפשתי שם אלקי משיל ל ט]].

לכן יתכן שבנקל יותר לתקן בדרך הכנעה. כולי האי ואולי נזכה עכ"פ לשוב בתשובה ע"י שפלותינו עתה, כמ"ש: ושפלת מארץ תדברי [ומעפר תשח אמרתך] [היה כאוב מארץ קולך ומעפר אמרתך תצפץ] [ישע' נט, ד]. וזה שחטאנו לפנינו ית' בזמן שהגדילנו ורוממנו, צריכין לתקן ע"י שגם ברוב השפלות [למרות הסתר פניו וחזוק הכפירה] מתחזקין באמונה ובתורה ומצוות. זה תיקון החטא מדה במדה [שפת אמת דברים תרמד]

❧ ❧ ❧ ❧ ❧ ❧ ❧

במשנה תורה מוכיחם לקראת פרדתו: [אלה הדברים אשר דבר משה אל-כל-ישראל בערב הירדן במדבר בערבה מול סוף בין-פארן ובין-תפל ולבן ונחצרת ודי זקב. רש"י: אלה הדברים. לפי שהן דברי תוכחות ומנהגן כאן כל המקומות שהקעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז מפני כבודו של ישראל: אל-כל-ישראל וכו']. במדבר: לא במדבר היו אלא בערבות מואב [והזכיר כבר: בערב הירדן] ומהו במדבר? אלא בשביל מה שהקעיסוהו במדבר שאמרו: תכלית עבודתם: עליהם אל: ארץ אשר-ה' אלקיך דרש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בזה מרשית השנה ועד אחרית שנה [דברים יא, יב]

נודה לקוננו, נצפה שיגאלנו עולמים, ישלח משיחו: יחס על-דל וגו' ונפשות אביונים יושיע [תהלים עב, יג], ב' במנחם אב תשפ"ה ~ג~

[ויאמרו אלהם בני ישראל] מיי-לתן מותנו [בידה' בארץ מצרים בשבתנו על-סיר הבשר באכלנו לחם לשבע כי-הוצאתם אתנו אל-המדבר הזה להמית את-כל-הקהל הזה ברעב] (שמות טז, ו). **בערבה:** בשביל הערבה, שחסטאו בבעל פעור בשטים בערבות מואב: מול סוף: על מה שהמרו בים סוף בבואם לים סוף, שאמרו: [ויאמרו אל-משה] המבלי אין-קברים במצרים [לקחתנו למות במדבר מה-זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים] (שם יד, יא), וכן בנסעם מתוך הים, שנאמר: [אבותינו במצרים לא-השלינו נפלאותיך לא זכרו את-לב חסדיך] וימרו על-ים בים-סוף (תהלים קז, ז) כדאיתא בערכין [דא"ר הונא: ישראל שבאותו הדור מקטני אמנה היו, כדברה בר מרי, דאמר: מד"כ: וימרו על-ים בים-סוף: ויושיעם למען שמו] [לחודיע את-גבורתו] (שם ח-ט) ? מלמד שהיו ישראל ממרים באותה שעה, ואומרים: קשם שאנו עולים מצד זה כך מצרים עולים מצד אחר (ערכין טו, א)). **בין-פארן ובין-תפל ולבן:** א"ר יוחנן: סזרנו על כל המקרא ולא מצינו מקום שישמו תפל ולבן, אלא הוכיחן על הדברים שתפלו על המן, שהוא לבן, שאמרו: [וידבר העם באלקים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים] ונפשינו קצה בלחם הקלקל (במדבר כא, ה), ועל מה שעשו במדבר פארן ע"י המרגלים: וחסרת: במחלקתו של קרח; דבר אחר אמר להם היה להם ללמד ממה שעשיתי למרים בחצרות בשביל לשה"ר, ואתם נדברתם במקום: ודי זהב: הוכיחן על העגל שעשו בשביל רב זהב שהיה להם, שנאמר: [והיא לא ידעה כי אנכי נתתי לה הדגן והתירוש והיצחק] ונסף הרביתי לה וזהב עשו לבעל (חושע ב"י [רש"י] [ע"פ ספרי] [אמרי דבי רבי ינאי: כך אמר משה לפני הקב"ה: רבש"ע, בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל, עד שאמרו "די", הוא גרם שעשו את העגל אמרי דבי ר' ינאי: אין ארי נואם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר. א"ר אושעיא: משל לאדם שהיתה לו פרה כחושא ובעלת אברים, האכילה פרשינן והיתה מבעטת בו. א"ל: מי גרם לך שתהא מבעטת בי אלא פרשינן שהאכלתיה. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן: משל לאדם אחד שהיה לו בן. הרחיצו וסכו והאכילו והשקהו ותלה לו כיס על צוארו, והושיבו על פתח של זונות. מה יעשה אותו הבן שלא יחטא?! א"ר אחא בריה דר' הונא א"ר ששת: היינו דאמרי אינשי: מלי כרסיה זני בישי [מילוי הכרס הוא ממיני חטאים הרעים [רש"י]]. שנאמר: כמרעיתם וישבעו שבעו ויגרם לבם על-כן שכחוני (חושע יג, ו) וכו'. א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן: מנין שסזר הקב"ה והודה לו למשה, שנאמר: ונסף הרביתי לה וזהב עשו לבעל (ברכות לב, א)). וזוהי תוכחתו: אמורים היו אבותיכם להכנס לארץ חמדתו מיד: אחד עשר יום מחלב דרך הר-שעיר עד קדש ברנע. ובמרידתם, כפרו בהיותו: בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, עקב חולשה שאבותיכם טפלו בו: והאנשים אשר-עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל-העם כי-חזק הוא ממנו (במדבר יג, לא): א"ר חנינא בר פפא: דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה. כי-חזק הוא ממנו: אל תקרי ממנו [חולשתו], אלא: ממנו [ח", מהקב"ה]. כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם (סוטה לה, א) יצאו למסע ארוך: ויהי בארבעים שנה בעשתי-עשר חדש באחד לחדש דבר משה אל-בני ישראל כָּלֹל אֲשֶׁר צָוָה ה' אתו אלהם. ואמאי יזכיר מלחמות 2 מלכי האמורי בפרוטרוט: אחרי הכלו את סיחון מלך האמרי אשר יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן אשר-יושב בעשתרת באדרעי. הן בהמשך יזכיר מלחמות אלו באריכות גדולה ממה שסקר את המאורעות בהתהוותן: ואגשלח מלאכים ממדבר קדמות אל-סיחון מלך חשבון דברי שלום לאמר: אעברה בארצך בדרך בדרך [אלך לא אסור ימין ושמאל וכו'] [דברים בל-ח]. עם סיחון ועם עוג. ולמה יזכיר זאת בראש משנה תורה, למה ידלג על מלחמת עמלק וכו'? נראה כי חיסול ממלכות עוג וסיחון נחוץ להכנת הלבבות, לשנן ולהבין התורה בערבות מואב: בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את-התורה הזאת לאמר וגו'.

ואחר שצוהו: [וידבר ה' אלי לאמר: אתה עבר תיום את-גבול מואב וגו': קומו סעו ועברו את-נחל ארנן] ראה נתתי בידך את-סיחון מלך-חשבון האמרי ואת-ארצו החל רש והתגר בו מלחמה: [תיום הזה אחל תת פחדך ויראתך על-פני העמים תחת כל-השמים אשר ישמעון שמעך ורגזו וילוו מפניך] (דברים יז-יח), למה פתח משה בשלום: וישלח ישראל מלאכים אל-סיחון מלך-האמרי לאמר: אעברה בארצך [לא נטה בשדה ובכרם לא נשתה מי באר בדרך המלך מלך עד אשר-נעבר גבולך] (במדבר כא, לא-לב)? הן הורה לו מראשית להכנס עמו למלחמה? הן דברי שפת אמת: מלחמת סיחון ועוג ידריכנו ללחום קיומנו, לשרוד מול האויב הנצחי, בלתי-מוכרע כל עוד נשמה באפנו, בנסותנו למנוע חריפות הקרב, למצוא מוצאות וחילופים, לצמצם חללים: [ויאמר דוד אל-המלך לה-תאמר אלי-ואב אלי-גרע בעיניך את-הדבר הזה] כי-נזה ונזה תאכל החרב החזק מלחמתך אל-העיר והרסה וסזקהו (שמואל ב יא, כה). [גבר-חכם בעוז ואיש-דעת מאמץ-נח: כי בתחבולות תעשה-לך מלחמה ויתשועה בלב יועץ (משל כד, ו-ו)]. [על-כן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון: כי-אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון אכלה ער מואב בעלי במות ארנן:] (במדבר כא, כז-כח), אלו המושלים ביצרים וכו'. בואו ונחשב חשבוננו של עולם: הפסד מצוה כנגד שקרה, ויזכר עבירה כנגד הפסדה. אם אתה עושה כן, תבנה בעוה"ז ותכונן לעוה"ב וכו'; אם משים אדם עצמו כעיר זה, שמהלך אחר סיחה נאה וכו', כי-אש יצאה מחשבון וגו', תצא אש ממחשבון, ותאכל את שאינן מחשבין וכו' (ב"ב עח, ב). 'יחקור אי איכא דרכא אחרינא ליזיל בה (ברכות נא, א; פסחים קיא, א). סיחון: כי קודם הכאת אותן הקליפות לא היו יכולין בני' לקבל אלה הדיבורים של מרע"ה עכ"ד חדושי הרי"מ. ויתכן וכו' כי באמת עתה נתגלו אלה הדברים ופי' התורה בע' לשון. כי ודאי סיחון ועוג היו שורש מע' אומות וכו' (שפת אמת לעיל), ואחר הכות סיחון ועוג יקל להתגבר על הקליפות הסוררות מע' עממין.

הנה התכלית בבריאה היה להטיב מטובו ית' לזולתו. והנה תראה כי הוא לבדו ית' השלמות האמיתי המשולל מכל החסרונות, ואין שלמות אחר כמוהו כלל. ונמצא שכל שלמות שידומה חוץ משלמותו ית' הנה איננו שלימות אמיתי, אלא יקרא שלמות בערך אל ענין חסר ממנו. אך השלמות בהחלט אינו אלא שלמותו ית'. וע"כ בהיות תכלית עבודתם: עליהם אל: ארץ אשר-ה' אלקיך דרש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בזה מרשית השנה ועד אחרית שנה (דברים יא, יב) 10 11

נודה לקוננו, נצפה שִיגאלנו עולמים, ישלח משיחו: יְחִסּוּ עַל־דָּל וגו' וְנִפְשֹׁת אֲבִיּוֹנִים יוֹשִׁיעַ [תהלים עב, יג], ב' במנחם אב תשפ"ה ~ה'~